

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

IV. Possitne Deus facere plura & meliora quam fecerit, aut facturus sit, etiam in infinitum, idq[ue] secundum potentia[m] sua[m] quoq[ue] ordinaria[m]: & an possit facere tantum, quantu[m] potest.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

assert. 1. & 2. Quia illa potentia est Omnipotentia, quæ omne Ens, absque defectu operantis, ad extra possibile latè sumptum, facere potest; diuina potentia hoc potest, ex dictis. Ego &c.

Dixi absque defectu operantis, propter peccatum; neque enim ad Omnipotentiam spectat, ut possit deficere in operando; hæc enim nulla perfectio, sed imperfectio operantis est: verum potius ut non possit deficere. Dixi secundò, ad extra, Quia potentia diuina, de qua hic sermo est, solum est potentia operatiua ad extra, non ad intra; ac proinde ad eam non spectat productio diuinarum personarum, de qua in materia de Trinitate disp. 4. agendum est.

Assertio V. Potentia Dei quoque in suo genere est simpliciter infinita, tum extensiuè tum quodammodo intensiuè. Infinitam esse, absolute docet S. Thomas hic quæst. 25. artic. 2. & consentiunt omnes Theologi. Nec de infinitate extensiuâ controversa est: intensiuam in terminis asseuerant Scotus Durandus, Suarez, Vasquez infra, neque difficitur alij.

Probatur assertio primò absolute. Quia potentia, seu vis operatiua ad extra sequitur esse rei, eique eommesuratur; vnumquodque enim agit, in quantum est actu: Ergo cum esse Dei sit infinitum, ut dictum quæst. 2. etiam potentia eius infinita sit, necesse est. Atque hæc est ratio S. Thomæ.

16 Secundò, esse infinitam ex parte obiecti, patet ex dictis: quia nullo termino ex parte obiecti, sine defectu operabilis seu possibilis, limitatur. Sed potest operari & efficere omne Ens possibile modo explicato. Accedit, quod Deus potest ex nihilo rem producere: quod esse potentia infinita ostendit. S. Thomas infra quæst. 45. artic. 5. ad 3. licet aduersentur Scotus in 1. d. 2. quæst. 2. & Durandus in 1. d. 43. quæst. 1. de qua re suo loco; item quòd Deus quolibet momento producere potest syncategorematicè infinita indiuidua cuiuscunque speciei, quod nemo negat; & forte etiam infinitas species rerum; tamen hoc certum non sit; ut dub. seq. dicitur.

Deniq; cum corpus quodlibet ita sit aptum moueri, ut possit velocius & velocius moueri sine termino, requirit etiam potentiam motiuam infinitam actu: quandoquidè omnis perfectio effectus, quæ successiuè esse potest in effectu, debet in potentia operatiua omnis mutationis experire esse simul; nec dubium tantò maiorem & perfectiorem vim motricem requiri, quanto maior est motus celeritas. Quod argumentum, ex Gregorio Ariminense in 1. d. 43. quæst. 3. artic. 1. hac de re fuse differente, probat Vasquez disp. 103. cap. 2.

17 Non probatur autè argumentum illud, quod à sola possibili infinitate syncategorematica, siue successiuè indiuiduorum quorumlibet sumit Durandus in 1. d. 43. q. 1. n. 13. quia hac ratione solum probatur infinitas durationis in agente; & posset etià coelum, si infinito tempore staret mutabilis huius mundi stat, infinitas rana successiuè producere. Nec quòd ex Aristotele 8. Physic. c. 10 & 12. Metaph. c. 7. sumitur ab infinitate temporis, qua potest coelum à prima Intelligètia siue motore primo moueri: quia etià hac ratione solù probatur infinitas quoad durationem, siue æternitas; qualis etià Angelis posset competere; ut cum Ariminense, & Scoto locis cit. rectè Vasquez cit. disp. 103. cap. 1.

Infinitas quasi intensiuâ eiusdem potentia, sumitur tum ex eo, quod ab alio agente plane independens est, ut bene Scotus & Durandus loc. cit. tum quia habet omnem perfectionem possibilem in ratione potentia. Addunt nonnulli, in quibus etià Suarez lib. 3. de attribut. c. 9. n. 4. ipsam etiam formaliter in se spectatam; in genere entis quoque, simpliciter infinitam esse; eo quòd sit formaliter ipsa essentia; sed hoc non probatur; quandoquidem potentia formaliter est attributum ab essentia distinctum; ac proinde & infinitatem ab essentia nostro intelligendi modo distinctam habet, ut suo loco de attributis diuinis generatim diximus, & rectè etiam notauit Vasquez cit. disp. 103. cap. 2. num. 4. & 5.

Obijcit contra infinitatem diuinæ potentia ex Aristotele lib. 8. Physic. tex. 79 ubi probat S. Augustinum lib. 8. super Genesin cap. 20. 21. & 23.

18 Responderetur cum S. Thoma hic cit. q. 25. a. 2. ad 3. Caietano ibidem, & Vasquez disp. 105. c. 3. n. 12. esse discrimen inter corpus infinitum, & agens intellectuale infinitum. Corpus enim si infinitum esset, infinitamque potentiam mouendi haberet; quia esset agens naturale & necessarium, necessariò ageret secundum vltimum potentia suæ; ac proinde aut in non tempore moueret; aut infinitam vim mouendi non haberet; cum vniuersum alioqui, quò maior est potentia motiuâ, eò maiori celeritate mouere possit; summâ ergo, ubi est summa & infinita vis motiuâ: summa autem celeritas motus esse non potest, nisi sit infinita, qualis est in instanti; quandoquidem motus successiuus quilibet in infinitum adhuc potest esse velocior. At vero Deus, quia est agens intellectuale, & liberum, non necessariò agit, vel mouet secundum vltimum suæ potentia; sed tum pro capacitate termini, siue mobilis; tum pro arbitratu suæ voluntatis. Plura de obiecto diuinæ potentia dub. sequent.

DVBIVM IV.

Possitne Deus facere plura es meliora, seu indiuidua, seu species, quæ fecerit, aut facturus sit, etiam in infinitum; idq; secundum potentia quoque, suâ ordinariâ: Et an possit facere tantum, quantum potest.

19 Spectant hæc omnia ad peculiare quasdam difficultates circa obiectum diuinæ potentia occurrentes; quæ sequentibus assertionibus breuiter declarabuntur, vna cum mente S. Thomæ loco cit.

Assertio I. Deus potest plura facere quàm fecerit, aut facturus sit. Ita S. Thomas hic q. 25. a. 5. & consentiunt omnes Doctores, estq; de fide contra Petrum Abailardum, & Wicleffum apud Waldensem, tom. 1.

lib. 1. art. 1. cap. 10. qui docent, Deum non posse aliquid facere, præter ea quæ fecit, aut facturus est. Cuius erroris meminerunt etiã, absque authoris nomine, Hugo de S. Victore l. 1. de sacram. part. 2. cap. vlt. Magister in 1. d. 43. & S. Thomas hic cit. a. 5. qui bifariam hunc errorem distinguit; primo enim ita quosdam docuisse dicit, quod existimaret, Deum agere quasi ex necessitate naturæ; vti nimirum Wicleffus absoluta necessitate euenire omnia docuit; secundo alios ita ait docuisse, quod potentia diuina licet secundum se plura facere possit, ad hanc tamen feriem rerum determinetur; propter ordinem sapientiæ & iustitiæ diuinæ, sine quo Deus nihil operatur.

Probatur assertio apertè ex scriptura, quæ Deum sapius prædicat Omnipotentem, vt vidimus dub. præcedent. Non esset autem reuera Omnipotens, si non posset plura facere, quam fecisset, aut facit: cum his multo plura sint, absque omni implicatiōe contradictionis, possibilis, vt dictum. Accedit illud Matth. 26 v. 53. *An putas, quia non possum rogare Patrem, & exhibebit tibi modo plusquam duodecim legiones Angelorum?* Et Marci 14. v. 36. *Abba Pater, omnia tibi possibilia sunt; transfer calicem hunc a me:* qui tamen passionis calix non ideo à Christo fuit translatus. Potuit ergo Deus aliquid facere quod non fecit.

Idem patet ex definitione Ecclesiæ in Concilio Senonensi, vbi hic Abailardi error cum reliquis damnatus est; idemque Abailardus respuit. Sicut & Wicleffus error ille, de absoluta rerum omnium necessitate, damnatus est in Concilio Constantiensi sess. 8. Refellit denique eundem errorem præter alios Patres, S. Augustinus Epist. 3. & lib. de spir. & lit. cap. 1. & lib. 9. de Gen. ad lit. cap. 29. & lib. 4. cap. 4. Ratio sumitur, tum ex infinitate diuinæ potentiæ, vt dictum. Tum quia cum homo possit plura facere, quam faciat, id Deo negari nulla ratione potest: præsertim quãdo omnia illa, quæ fecit, & facturus est, diuinam potentiam minime adæquant.

Assertio II. Deus potest facere infinita indiuidua rerum, præter ea quæ fecit. Colligitur ex S. Thoma cit. a. 5. & est communis, & certa Doctorum, quam tuetur S. Augustinus lib. 1. 2. Ciuit. ca. 18. contra quosdam antiquos Philosophos, qui dicebant, Deum solum nosse, & posse facere finita; per infinita tamen secula semper fuisse operatum, non quidem semper producendo noua, sed eadem iterando. Probatur tum ex resurrectione mortuorum, & duratione æterna alterius vitæ, in qua & Angeli, & animæ seu homines, tam beati, quam damnati, infinitas tota æternitate elicient actiones, Deo semper cooperante. Tum quia eiusmodi multitudo infinita successiua indiuiduorum non implicat contradictionem: & facilius est nouum indiuiduum producere, quam idem de nouo reproducere: hoc enim nulla vi creata fieri potest; illud potest.

Assertio III. Potest etiam Deus producere infinitas rerum species, præter eas quas produxit, aut producturus est. Ita S. Thomas hic q. 25. a. 6. in corp. & ad 1. vbi simpliciter & absolute asserit, Deum posse, qualibet re à se factâ, facere aliam meliorem.

Idem docent Caietanus, Molina, & Thomista recentiores ibidem, Gregorius de Valentia hic q. 25. punc. 3. Suarez hic lib. 3. c. 9. & in Metaph. disp. 3. sect. 17. à numer. 18. & Vasquez disput. 106. cap. 2. ex communi: & si contrarium docuerint Durandus in 1. d. 44. quest. 2. (qui addit, forte nec plures species esse possibles, quam sint factæ;) Aureolus in 1. d. 44. art. 9. & apud eundem Henricus quodlib. 8. q. 8. & Goffredus quodlib. 15. q. 3. rati impossibilem esse in speciebus processum eiusmodi multitudinis infinitæ; quæ sententia indicatur etiam à Scoto in 3. d. 13. qu. 1. & tamen quidem minus probabilis est, & minus tuta etiam iudicatur à Molina, nulla tamen grauiore nota digna est, vt rectè Vasquez.

Probatur Assertio. Primò; Quando Prototypum est tantæ perfectionis, vt cum sit quidem imitabile per varias imagines, nulla tamen possit esse imago, quæ adæquate, & modo perfectissimo Prototypo respondeat, tunc possunt plures semper ac plures aliæ fieri imagines, etiam in infinitum, quarum semper vna sit diuersa ab alia; & vna perfectior quam alia: at vero Deus respectu creaturarum se habet veluti Prototypum, ob infinitatem suam, adeo perfectum, vt à nulla creatura vnquam eius perfectio adæquari possit, non solum in essendo, sed nec in representando quidem: Ergo possunt plures semper ac plures aliæ fieri creaturæ in infinitum, quarum semper vna sit diuersa ab alia. Eadem ratio proponi etiam potest; sub nomine Ideæ. Est enim DEVS Idea rerum faciendarum, in infinitæ perfectionis: Ergo infinite imitabilis, tam in numero rerum, quam in varietate.

Secundò; non implicat contradictionem dari species alias perfectiores semper in infinitum; Ergo. Antecedens probatur. Nam si implicaret, ratio esset ea, quæ ex Scoto & Durando loco citat. defumitur, quod admissa hac multitudine infinita specierum, necesse foret dari supremam, quæ distet infinite ab infima; adeoque sit infinita secundum essentiam; vt pote eminenter continens aliarum omnium perfectiones; Sicut ob eandem causam, si descendendo, semper in infinitum qualibet posita, dari posset imperfectior, sequeretur, dari aliquam determinatam, quæ perfectior esset infinitis; ac proinde ipsa etiam infinita esset secundum essentiam: sed impossibile est dari creaturam secundum essentiam infinitæ perfectionis, vt constat ex dictis superius de infinitate Dei: Ergo, &c.

Verum hæc ratio non concludit. Respondetur enim primò, negando sequelam argumenti: quia in eiusmodi serie infinita specierum ascendendo, hoc ipso, quod est infinita, nulla datur suprema, tamen quidem daretur suprema, infinite ab alijs distans, si descendendo semper alia & alia imperfectior esset possibilis: quare etiam esto infinitas hæc descendendo sit impossibilis, infinitas tamen illa ascendendo ea ratione non probatur impossibilis, vt notauit etiam Vasquez loc. cit.

Respondetur secundò, vtroque processu, siue ascensus fiat, siue descensus, ab aliqua certa specie designata, non sequitur vllam fore infinitam simpliciter secundum essentiam, sed solum secundum

dum quid, ob perfectionem altioris ordinis, seu gradum essentialem tam perfectum, ut à nulla alia specie possit exæquari. Qua etiam ratione dicimus, præstantiam auri in sua specifica ratione, infinitè quodammodo superare perfectione cætera omnia metalla: quia utcumque augeantur cætera, ac in sua perfectione crescant, nunquam ad specificam auri perfectionem accedere possent. Neque verò est necesse, ut quod in rebus creatis est alijs perfectius, omnem perfectionem aliorum eminenter aut virtualiter contineat; quando nec homo formicæ perfectionem specificam eminenter continet, ut recte Gregorius de Valentia citat. punct. 3. contra Caietanum.

Addo denique nihil esse causæ, cur in multitudine infinita specierum, semper vna debeat esse altera vel perfectior absolute, vel imperfectior: quando in speciebus etiam re ipsa nunc existentibus, non apparet, vnam altera semper esse absolute perfectiorem; quis enim facile dixerit, inter plerasque brutorum species, v. g. bouem, equum, asinum, canem, ceruum; quanam species alijs simpliciter sit perfectior. Neque quo ad hoc habent se rerum species sicut numeri, aut diuersæ partes intensionis, vel extensionis: hæc enim omnia additione partis eiusdem rationis crescunt, sicut & ablatione decrescunt; nec vero aliter, secundum speciem quasi, nisi hac ratione multiplicentur; ac propterea necessario alia alijs sunt perfectiora: at verò in naturis rerum, quæ per proprias differentias specificas nihil communicantes inter se, seipsis totis quodammodo & adæquate differunt, non est cur necessario alia alijs omnibus simpliciter & absolute perfectiores, aut imperfectiores esse debeant: satis est, singulas suis proprijs differentijs esse diuersas. Plura huius generis argumenta accuratè dissoluit Gregorius de Valentia cit. punct. 3.

Assertio IV. *DEVS* non potest mutare, aut rem meliorem facere essentialiter, siue secundum essentiam; potest tamen rem eandem meliorem facere secundum accidentia. Ita Sanctus Thomas hæc quæst. 25. articulo 6. & consentiunt omnes. Ratio est. Quia rerum essentia sunt sicut numeri; quibus si additio fiat, hoc ipso amittunt priorem essentiam: quia tamen eadem res & specie & numero subsistere potest varijs accidentibus, potest utique accidentaliter magis vel minus perfici, adeoque melior reddi.

Assertio V. Deus qualibet re facta potest facere meliorem: tam secundum speciem, si de substantialibus naturis agamus, quam indiuiduum. Ita S. Thomas artic. 6. Caietanus, Molina, & Thomista ibidem, alijsque citati pro assertione 3. & patet ex dictis pro eadem & 4. assertione.

Excipere tamen ibidem videtur Sanctus Thomas in resp. ad 4. res quasdam, quas negat fieri posse meliores. *Humanitas Christi*, inquit, ex hoc, quod est vnica Deo; *et beatitudo creata ex hoc, quod est fruitio Dei*; *et beata Virgo, ex hoc, quod est mater Dei, habent quandam dignitatem infinitam, ex bono infinito, quod est DEVS*; ex hac parte non potest aliquid fieri melius eis, sicut non potest aliquid melius esse Deo. Sed S. Thomas seipsum satis declarat per adiecta verba, ex hac par-

te, quibus significat nihil his fieri posse melius secundum specificam rationem cuiusque excellentiæ, & in suo genere; tamen si singula ista in suo ordine, saltem accidentaliter, magis perfici possent.

Assertio VI. Deus per absolutam potentiam, non solum aliud vniuersum numero distinctum, sed probabiliter etiam aliud vniuersum essentialiter diuersum ac melius, constans substantijs omnibus diuersis facere potest. Ita cum sancto Thoma, Bonaventura, Gabriele, Maiore in r. d. 44. & Capreolo disp. 43. docet Vasquez disput. 107. cap. 2. consentiunt citati pro assertione 3. Ex qua etiam sumitur ratio. Hoc ipso enim, quod infinitas rerum species potest producere, diuersas ab ijs, quas hæcenus produxit, potest etiam ex illis ipsis proprium ac essentialiter diuersum vniuersum constituere: quicquid Aristoteles r. de celo capit. 9. male existimari, nullum aliud vniuersum nec numero quidem diuersum esse possibile: quasi ideo terra vnus moueretur ad centrum alterius vniuersi; quod est friuolum.

Prudenter tamen addit Vasquez numero 3. & 4. Etiam si dicamus, Deum posse aliud vniuersum facere, nihilominus affirmare certo nos posse, aliud non esse; quia ex sacra Scriptura de huius tantum vniuersi creatione nobis constat: neque vero etiam ideo dicendum, posse quoque aliquam creaturam rationalem corpoream specie ab homine distinctam produci: cum rationale sit vltima differentia hominis, quæ ulterius contrahi non potest.

Assertio VII. Potest etiam Deus hoc ipsum numero vniuersum, quoad partes permanentes, quas habet, facere melius accidentaliter. Ita Durandus in r. d. 44. quæst. 3. & Vasquez cit. disp. 107. num. 6. & videtur ex mente communi Scholasticorum. Ratio sumitur ex assert. 5. si enim rem quamlibet potest meliorem reddere accidentaliter; cur non & totum vniuersum? cum præsertim singulis accidentaliter bonitate perfectioribus redditis, non possit non ipsum etiã vniuersum melius reddi. Idem patet tum ex statu innocentia, in quo procul dubio melior futura fuisset conditio totius vniuersi; tum ex statu alterius vitæ, ad quem ipsæ creaturæ quasi parturientes aspirant, cupientes liberari à seruitute corruptionis Rom. 8. v. 22.

Neque his aduersatur Sanctus Thomas articulo 6. ad 3. vbi docet, non posse fieri melius hoc vniuersum, permanentibus partibus, quas habet; propter decentissimum, inquit, ordinem his rebus attributum à Deo; in quo bonum vniuersi consistit: quorum si vnum aliquid esset melius, corrumpetur proportio ordinis. Sicut si vna chorda plus debito intenderetur, corrumpetur cythara melodia.

Primo enim ipsemet Sanctus Thomas mox ibidem adiungit, posse Deum aliarum rerum adiunctione hoc vniuersum facere melius: Possit tamen, inquit, Deus aliã res facere, vel alias addere istis rebus factis: et sic esset illud vniuersum melius. Deinde Sanctus Thomas loquitur de bonitate & ordine essentiali reb? Vniuersi conueniente, ut ex ratione subiecta colligitur. Alioqui enim sicut ipsa boni-

tas rerum individualis, ita & bonitas ordinis, non consistit in indivisibili, vt recte Vasquez disput. 107. capit. 3.

Assertio VIII. Deus proinde potest aliquid melius facere, quam fecerit, si melius sit nomen: si vero aduerbium sit, potest quoque melius aliquid facere, quam fecerit, si eadem vocula importet modum ex parte rei factæ, secus si modum ex parte facientis. Ita Sanctus Thomas artic. 6. ad 1. ex Communi. Ratio prioris partis patet ex dictis. Ratio postremæ partis est: quia non potest Deus facere quicquam, ex maiori sapientia & bonitate.

9 Objici huic, & præcedenti assertioni potest etiam Sanctus Augustinus lib. 3. de lib. arbit. capit. 5. vbi sic ait: *Quicquid tibi vera ratione melius occurrerit, scias fecisse Deum, tanquam honorum omnium Conditorum*: quod ab eo fuit ibidem differitur. Respondetur, melius ibi vocari ab Augustino, non quod secundum se melius est; quando mox ibidem dicitur: *recta ratione homini in hoc statu constituto præponi creaturam, quæ nunquam peccat*, qualem etiam Deus hominem condere potuisset: sed melius vocat, ex suppositione finis à Deo intenti; ac iuxta suam diuinæ providentiæ dispositionem: qua ratione, par est, omnia optimo modo à Deo facta profiteri: neque fas est nobis, quasi temerè iudicando, dicere; si Deus hoc, vel alio modo res fecisset, melius fecisset. Videri potest S. Thomas art. 5. ad 2.

Assertio IX. Deus non potest hoc vniuersum melius facere, secundum ordinem ad præstantiorem aliquem finem: quamuis in ordine ad eundem finem magis adhuc perfici potuisset. Ita Sanctus Thomas citato articulo 6. ad 4. Durandus, & Capreolus loco citat. Vasquez disput. 107. numero 6. Ratio est; quia finis huius vniuersi Deus est, quo nullus esse potest finis præstantior: potuisset tamen fieri, vt hunc finem plures & perfectius assequerentur; quod nemo potest negare: & ita patet pars vtrique assertionis.

10 Assertio X. Secundum absolutam quidem potentiam, multa facere potest Deus, & ea quidem ipsa, quæ hactenus retulimus, ab eo fieri posse, quæ tamen non facit. Secundum potentiam vero ordinatam, vt nihil potest facere Deus, quod non facit, ita nihil facit, quod non sit de potentia ordinata. S. Thomas cit. quæst. 25. artic. 5. ad 1. & lib. 3. cont. gent. capit. 98. quem sequuntur Thomistæ: tamen quoad posteriorem partem opposito modo loquitur Scotus in 1. dist. 44. quæst. 1. & Maior dist. 43. quæst. 1. nimirum & secundum potentiam ordinatam posse facere Deum aliquid, quod non facit, & re ipsa nonnunquam facere aliquid, quod non sit de potentia ordinata. Sed in re non est dissensio. Scotus enim potentiam ordinatam accipit pro ea, quæ per legem determinata est; absolutam, quæ lege soluta est, adeoque præter legem operatur. Sanctus Thomas vero potentiam ordinatam eam vocat, quæ decreto diuinæ voluntatis determinatur; absolutam vero, quæ à tali decreto soluta est.

Quia igitur Deus nonnunquam facit & fecit aliquid præter communem legem; v. g. præseruando beatam Virginem à culpa originali, aut sanctificando in vtero B. Ioannem Baptistam. &c. nunquam tamen facit quicquam, quod non sit decreto voluntatis præordinatum; vterque tamen Scotus, quam Sanctus Thomas re ipsa verum dixerunt.

Magis tamen proprius est modus loquendi Sancti Thomæ; quia potentia in ordine ad rem communi lege præscriptam, non tam dicitur ordinata, quam ordinaria: quo sensu verissimum est, Deum multa non solum facere posse, sed etiam re ipsa facere per potentiam absolutam, quæ sunt præter potentiam ordinariam, seu quæ non facit de potentia ordinaria.

Quo modo nunc etiam communiter loquuntur Theologi, distinguentes quasi tres modos, seu considerationes diuinæ potentiae: primam dicunt absolutam, quæ omni lege & decreto diuino prior, adeoque ab ipsi independens cogitatur; secundam ordinariam, quæ supponit legem DEI communem; cui se conformet in agendo: tertiam extra ordinariam quæ operatur præter communem legem: tamen veteres scholastici pro potentia ordinaria, dixerint, potentiam ordinatam; verbis paulo diuersis, & sensu fere alio, vt dictum.

11 Assertio XI. Deus non potest facere simul omnia, quæ potest facere: & quamuis possit facere simul omnia, quæ potest facere simul; sicut etiam potest facere omnia, quæ potest facere: non tamen poni potest: hæc omnia facta esse simul; quæ potest facere simul; sicut nec facta esse omnia, quæ potest facere. Videri quidem potest hæc assertio ænigmatica, & partim nugatoria: sed verissima tamen est, ac ex mente omnium, & necessaria ad soluendam quandam difficultatem, quæ contra infinitam potentiam Dei obijci potest.

Declaratur. Deus enim (succesiuè) facere potest infinita, vt ex assertionem liquet, quæ tamen simul facere non potest; quia esset infinitum actu; quod implicat vt suo loco dictum.

Deum autem posse facere simul omnia, quæ potest facere simul; item facere posse omnia, quæ potest facere; cum sint propositiones identicæ, vtique verissimæ sunt, nec priori assertioni contrariæ; vt patet.

Denique non posse tamen poni, aut ea omnia re ipsa facta esse simul, quæ potest facere simul, aut absolute ea omnia re ipsa facta esse, quæ potest facere, ex hoc euidentis est; quia si ponamus simul; ac re ipsa nunc à Deo facta esse omnia, quæ simul facere potest, tunc ex ea hypothesi, quæ possibilis ponitur, nihil aliud restabit, quod præter ea, quæ fecit, simul facere possit; fecit enim ea omnia, vt supponitur: atqui impossibile est, vt Deus præter omnia, quæ simul re ipsa fecit, non possit facere plura: omnia enim, quæ simul fecit, & actu facere etiam potuit, actu sunt finita; quia infinitum actu implicat contradictionem, vt superius suo loco dictum est: cum tamen præter quamcunque multitudinem actu finitam, facere vtique D E V S possit aliam,

& aliam maiorem in infinitum : Ergo cum ex hac hypothefi fequatur impoffibile; hypothefis ipfa quoque erit impoffibilis.

12 Eodem modo fi *DEVS* absolute omnia fecit, quæ facere poteft; ergo nihil poteft facere amplius, quam quod fecit: hoc vero eft impoffibile; tum quia fic exhausta effer diuina potentia; tum quia omnia quæ feciffe *DEVS* potuit, actu funt tantum finita; ob dictam rationem; præter quamcunque autem multitudinem finitam rerum; *DEVS* poteft facere aliam & aliam, feu maiorem & maiorem in infinitum: cum igitur ex hac etiam hypothefi fequatur impoffibile, neceffe eft, & ipsam quoque hypothefin effer impoffibilem; impoffibile eft ergo, vt Deus fecerit omnia, quæ facere poteft.

Sed contra hanc doctrinam obijci poteft hoc argumentum: Pofito poffibili in effer, non fequitur impoffibile; aut fi fequitur impoffibile, nõ eft poffibile, vt docet Aristoteles lib. I. prior. c. 12. Cum ergo poffibile fit, *DEVM* facere omnia quæ poteft facere, hoc ipfo, quod vt dictum eft, facere poteft omnia, quæ poteft facere; ergo poni poteft, eum re ipfa feciffe omnia, quæ poteft facere; neque inde fequetur aliquid impoffibile; aut fi fequetur impoffibile, non erit poffibile, quod dicimus poffibile.

13 Refpondeo, dictum illud Aristotelis intelligendum, nifi per hoc, quod ponitur poffibile, in effer, mutetur fuppositio terminorum: quando enim hoc accidit, non eft neceffe vt poffibile, re ipsa ponatur in effer. V. G. Hæc eft vera propofitio: Petrus poteft hodie comedere omnes panes, diftributiue, feu copulatiue (non copulatiue,) qui funt in hac vrbe; fingulos enim poteft hodie comedere, vt fuppono; & tamen non poteft poni in effer, Petrum comediffe panes omnes (diftributiue) qui funt in hac vrbe: Si enim comediffet omnes diftributiue, feu copulatiue, tum comediffet fingulos, ac proinde etiam vniuerfos, atque omnes copulatiue: comediffet enim fingulis, nullus relinquitur panis, quem non comederit: impoffibile eft autem, Petrum comedere, aut comediffe hodie panes omnes copulatiue, qui funt in hac vrbe, vt fupponimus. Quamuis ergo vera fit hæc propofitio, Petrus poteft hodie comedere panes fingulos, feu omnes copulatiue, qui funt in hac vrbe; non tamen poni poteft in effer, eum comediffe panes fingulos, feu omnes copulatiue; idque non ob aliam caufam, nifi quia per hoc quod poffibile, ponitur in effer, mutatur fuppositio terminorum.

14 Eodem ergo modo dico in propofito, tamen fi *DEVS* pollit fimul facere omnia, quæ poteft fimul facere; & poffit absolute etiam facere omnia, quæ poteft facere; non tamen poni, vel admitti poteft, *DEVM* fimul feciffe omnia, quæ fimul facere poteft; aut absolute feciffe omnia, quæ facere poteft, ob dictam caufam. Quando enim dicitur, *DEVM* facere fimul omnia poffe, quæ poteft fimul facere; intelligitur propofitio vera effer in fenfu confufo, nam & hoc poteft, & illud, & illud, fine termino; nec vnquam

rem determinatam & finitam defignando, tantum facere fimul poteft, quin plus poffit, atque totum id quod facit, aut fecit, eft determinatum & vnde quaque finitum. Eadem eft ratio alterius propofitionis. Sicut etiam ob fimilem caufam, licet à quolibet, toto vitæ tempore, vitari per gratiam poffiat omnia peccata venialia, copulatiue, non tamen ideo concedi poteft, quandoque per ordinariam gratiam ita reipfa vitata effer; quia à fenfu copulatiuo tranfitur ad copulatum. Et hoc eft, quod etiam Eckius in Chryf. Cent. 4. numero 40. ex Logica recte inculcat; non femper poffibile in re ipfa poffitum dari oportere; quia fubinde mutatur fuppositio.

Atque ex his nunc foluitur argumentum quoddam, contra propofitas fuperius afferfiones, quod videri aliqui poteft infolubile, quod eft hoc: *DEVS* poteft modo re ipsa facere tantum; quantum poteft modo facere; ponamus ergo iam feciffe, quod poffibile eft eum facere; quia iuxta dialecticos, poffibili poffito in effer, nihil fequitur impoffibile: Ergo tunc nihil fupererit poffibile, aut factibile amplius: Ergo Deus non poteft quibilibet rebus factis addere, alias.

Respondendum enim eft, falsum effer, poffe modo facere, quantum poteft modo, fi vocula, modo, priori loco poffita, appellet non ipfum, poffe, fed, Facere; quem fenfum depofcit ea hypothefis; quæ ideo etiam eft impoffibilis. Quod fi propofitio illa ita formetur, Deus poteft tantum facere modo, quantum poteft facere modo, ita fcilicet, vt vocula modo vbique appellet ipfum facere, non potentiam faciendi, tum erit identica, & vera propofitio: fed hypothefis non ideo erit concedenda, quia mutatur fuppositio ex parte obiecti; ex confufa in determinatam, vt dictum.

D V B I V M V.

An vti ad operationes tranfeuntes, ita etiam ad immanentes, detur in Deo potentia actiua, ab illis ipsis operationibus immanētibus ratione difticta.

S. Thomas I. p. q. 25. a. 1.

Non fpectat quidem hæc res proprie ad potentiam diuinam, de qua hic agimus; fed potius ad quæftiones, de fcientia & voluntate Dei: quia tamē S. Thomas hoc loco q. 25. a. 1. ad 2. & 3. aliqua eius mentionem facit; eaq; fimul per analogiã ad diuinam potentiam tranfeuntem, de qua hic difputatur, explicanda eft; ideo confulto eã in hunc locum diftulimus. Perinde autem eft, ac fi quærã, dicatne voluntas & intellectus in Deo, formaliter & fecundum noftrum concipiendi modum, folum actum fecundum, fiue actionem; an vero etiã quafi actum primum, & potentiam agendi.

De hac re funt duæ fententiæ. Prima docet, intellectũ & voluntatẽ in Deo nõ effer per modũ potētĩæ, feu actus primi; fed folũ fecundi: ac proinde

actum